

DISCURSO

Hoxe deixamos de publicar o conto do noso compaño *Asieumedre*, e no seu canto reproducimos o discurso que o noso amigo don Manuel Lugrís pronunciou o día 6 d' este mes no mítin solidario de Betanzos.

«Mariñans e montañeses, homes traballadores e honrados, saúde.

O que agora tén o atrevimento de falarvos é tamen un mariñan que tivo á grande sorte de nacer n-esta bendita e ridente terra nosa; e, como tal mariñan, quérovos falar na lingua gallega, primeiramente, porque d' este xeito entenderedesme mellor, e despois porque un boletín da Cruña, que pra escarnio e vergónza do bon sentido leva o nome santo da nosa terra, dixo que se hoxe se vos paraloba en gallego, na fala que adeprendimos das nosas nais, na fala querendosa en que vosotros namorástedes ás compañeiras da vosa vida e dos vosos infortunios, nais cariñosas dos vosos fillos, enterraríase no ridículo a propaganda de redención, de verdadeira libertá, que alborexa para esta terra. (*Aprausos*).

Con todo o meu corazón quero esta terra mariñana, terra que defendín aquí y-en terras de lonxe, gabándome sempre de sere paisano voso. Como tamen sobre a fala gallega, que é sagrada para nós, por sere un herdo dos nosos antepasados, deixaron caer a sua bulra os estúpidos que renegan do que nin siquera renegan as feras, quero hoxe, repito, falarvos na nosa fala, porque é unha fala honrada, na que ainda non se furtou, na que non s' escribiron os recibos dos consumos, nin as notificacións d' embargo das vosas facendas, nin a declaración de soldados que arrinca dos vosos lares os fillos cando vos fan mais falta para o duro traballo da terra. (*Grandes aprausos*).

Din por ahí que a emigración é cousa boa. Poida que por decontado o sea. Pero eu, mariñans, que tamen fun emigrante, podo decirvos que é boa, como é bon que un sentenciado á morte negra, fuxa, se pode, do cárcel; como un home fuxa da terra inzada de lobos, como o paxaro fuxa do cobo das víboras. Que lle pergunten ao gallego porque larga da sua terra, que lle pergunten cantas bágoas verteron os seus ollos ao dar o derradeiro adios á terra quirida, ao cimiterio que garda as cinzas dos seus pais, á aldea quirida onde xogou de pequeno... ¡que lle pergunten! e s' eles responden veredes que negra noite d' angustias, que doridos layos levan na y-alma ao deixaren esta terra, que debía ser nosa, e que non podemos vivir n-ela porque non hai xusticia nin libertá se non para esa maldita casta que chamades caciques.

Eu, que vivo na Cruña, teño visto os emigrantes, falmos, pálidos, tristes, esconsolados, co' as mans callosas de tanto traballo.....; que xa sabedes que d' esta terra fuxen os que traballan, pero non os zamezugas da política que teñen as mans suaves e levan os callos na y-alma. (*Un paisano grita:—¡Benia a nai que o paríu!*)

Meus paisanos, meus irmás, escoitade. ... escoitade ben. Non vos esquenzades, eu vol-o rogo, de que a unión é a força, e se vos xuntades non hai caños que poidan con vosotros.

Ben sabedes que hai un paxaro ladrón, fero e forte, que se chama o bexato. Este paxaro anda sempre voando sobre das vosas chousas agardando o momento d' atopar unha vítima. Cando un pito queda solo na eira ou no curro, o bexato baixa com' unha centella e cómleo. Pero hai outro paxaro cativo, o gorrión, que cando se ve atacado chama piando polos demais gorriós para que lle vallan, e como os gorriós teñen irmandade e axúdanse, xúntanse todos e bótanse sobre do bexato, e mátano. ¡Pois ben, mariñans, xuntádevos todos vós contra dos bexatos da política que voan sobre das vosas hórreos! (*Atronadores aprausos*).

E non coídedes qu' estas asociacións para a vosa defensa, é cousa nova n-esta terra das Mariñas. N-outros tempos, no siglo XIII, había unhos homes poderosos, condes, marqueses e nobres, que vivían en castelos nos cumes das montañas, sempre escollidos polos paxaros de rapiña, e que se facían donos das vosas vidas, das vosas honras e mais das vosas terras. Un día, un poeta mariñan, chamado Patiño, que tiña na y-alma a nobreza e fidalguía dos betanceiros don Víctor Naveira e don Juan Golpe que vos dirixen n-estes tempos, xuntou ás todolos labregos das Mariñas..... e aqueles nobres, con-

des e marqueses, foron duramente escarmentados, os seus castelos desfeitos, e a xusticia cumprida; e d' escravos fixéstevos homes libres pol-a razón da forza que sempre s' encontra na irmandade e na unión, e a forza é un direito cando nos queren furtar aquelo de que solo Dios é dono: a libertá e a honra.

Hoxe rexurden aqueles malos homes, que é ben certo que a mala herba non morre senon arrincánda de raís e aplicándolle fogo; hoxe volven á facervos escravos, á roubarvos o direito d' homes libres, e tedes que tornar á xuntarvos fortemente contra dos bexatos do caciquismo. (*Aprausos*).

Escoitade este pequeno conto, qu' é de moito proveito.

Unha vez un vello petrucio estaba enfermo de morte. Chamou ao rente do seu leito aos nove fillos que tiña, e díxolle ao mais pequeno que collera unha vara de bimbo e que a rompera. A vara rompeu fácilmente. Despois díxolle ao fillo mais vello, qu' era forte e valente, que rompera as nove varas xuntas. Por moita forza que fixo non puido nin siquerá doblalas. Estonees dixo o vello petrucio:—«Xa vedes, meus fillos, qu' unha vara sola é fácil de romper, pero todas xuntas non hai quen as dobre. Eu vou á morrer axiña, e rógovos que teñades sempre irmandá que vos defendades todos xuntos, para que os vosos enemigos non poidan facervos mal».

Seguidе, pois, asociándovos; xuntádevos contra dos vosos enemigos, e seredes fortes, e seredes libres, e faredes libre e honrada, rica e poderosa, a terra quirida onde todos nacimos.

¡Viva Galicia! ¡Viva a Solidaridá! (*Grandes e prolongados aprausos*).»